

Саган Олександр Назарович,
*доктор філософських наук, професор,
завідувач відділення релігієзнавства,
провідний науковий співробітник
Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України
orcid.org/0000-0003-4177-5809
ol.sagan@gmail.com*

Саган Галина Василівна,
*доктор історичних наук, професор,
професор кафедри всесвітньої історії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
orcid.org/0000-0001-8301-849X
h.sahan@kubg.edu.ua*

МІЖНАРОДНЕ ГРОМАДСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «ПЛАТФОРМА ЄДНОСТІ ХРИСТІЯН КРАЇН БАЛТО-ЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ»: ДІЯЛЬНІСТЬ, ІНІЦІАТИВИ, ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ

Стаття присвячена становленню й нинішній діяльності Міжнародної громадської організації «Платформа єдності християн країн Балто-Чорноморського регіону». Це ініціатива кліриків церков (греко-католиків, римо-католиків, православних і протестантів) і світських осіб (науковців, політичних і громадських діячів), спрямована на відновлення давніх історичних зв'язків між сусідніми країнами й налагодження між ними дружніх відносин. Платформа зародилася після широкомасштабного вторгнення російських військ в Україну й на сучасному етапі покликана згуртувати народи Балто-Чорноморського регіону у формуванні відсічі спільному ворогу, зокрема для актуалізації та організації волонтерських проєктів за межами України, розроблення програм психологічної реабілітації осіб із посттравматичним стресовим розладом, надання допомоги родинам, які постраждали від воєнних дій, у тому числі й утратили рідних чи доглядають родича – інваліда війни. Ця громадська ініціатива реалізована передусім на історичному фундаменті, адже йдеться про країни, які свого часу входили до «Великого князівства Литовського, Руського та інших народів».

З часом формат цього об'єднання розширяється. У статті подано характеристику цілей і завдань Платформи, серед яких відзначимо такі: «Налагодження партнерських відносин, зміцнення взаєморозуміння та сприяння співпраці між представниками духовенства та світськими особами країн Балто-Чорноморського регіону»; «Сприяння діалогу та об'єднанню християн світських організацій у різних сферах громадського життя та служіння» тощо. Крім того, визначено основні критерії входження в це громадське об'єднання. Значний інтерес становить також перелік заходів, які здійснені членами Платформи за роки своєї діяльності як в Україні, так і за кордоном. У семи додатках до статті вперше публікуються оригінальні документи, направлені членами Платформи.

Ключові слова: Платформа єдності християн, завдання Платформи, заходи Платформи, Велике князівство Литовське.

Sagan Oleksandr,
*Doctor of Philosophy, Professor,
Head of the Department of Religious Studies,
Leading Researcher of the GS Skovoroda Institute of Philosophy
of the National Academy of Sciences of Ukraine
orcid.org/0000-0003-4177-5809
ol.sagan@gmail.com*

Sahan Halyna,
*Doctor of Historical Sciences, Professor,
Professor at the Department of World History
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
orcid.org/0000-0001-8301-849X
h.sahan@kubg.edu.ua*

INTERNATIONAL PUBLIC ASSOCIATION “PLATFORM FOR THE UNITY OF CHRISTIANS OF THE BALTIC-BLACK SEA COUNTRIES”: ACTIVITIES, INITIATIVES, POTENTIAL OPPORTUNITIES

This article is dedicated to the establishment and current activities of the international public organization “Platform for the Unity of Christians of the Baltic-Black Sea Countries”. This initiative unites clergy (Greek Catholics, Roman Catholics, Orthodox, and Protestants) and secular figures (scientists, politicians, and public leaders) with the goal of restoring historical ties between neighboring countries and fostering friendly relations.

The Platform emerged after the large-scale invasion of Russian troops into Ukraine and is currently focused on uniting the peoples of the Baltic-Black Sea region in a collective effort to resist a common enemy. Its key activities include launching and coordinating volunteer projects beyond Ukraine, developing psychological rehabilitation programs for individuals suffering from post-traumatic stress disorder, and providing assistance to families affected by war, including those who have lost relatives or are caring for a family member with a war-related disability. This public initiative is primarily built on a historical foundation, as it involves countries that were once part of the "Grand Duchy of Lithuania, Rus', and Other Nations".

Over time, the scope of this association has expanded. The article outlines the Platform's goals and objectives, including: “Establishing partnerships, strengthening mutual understanding, and promoting cooperation between clergy and secular representatives of the Baltic-Black Sea region”; “Encouraging dialogue and unity among Christians and secular organizations across various spheres of public life and service” and etc.

Additionally, the article defines the main criteria for joining this public association. Of particular interest is the detailed list of initiatives/events undertaken by the Platform's members over the years, both in Ukraine and abroad. For the first time, original documents developed by Platform members are published in seven appendices to the article.

Key words: Platform for the Unity of Christians, Platform's objectives, Platform's activities, Grand Duchy of Lithuania.

Постановка проблеми. У часи суспільних негараздів вагоме значення мають громадські ініціативи, до яких можна зарахувати й активність християнських спільнот. Російсько-українська війна, особливо на стадії широкомасштабного вторгнення росії, оголила значні суспільні ніші, які потребують втручання передусім церковних і біляцерковних спільнот. Важливим фактором опірності України також є залучення потенціалу іноземних країн, зокрема церковних і громадських організацій, які мають спільні погляди на вирішення тих чи інших гуманітарних проблемних питань. На фоні означених функціональних викликів цікавою є ініціатива українських церковних активістів і кліриків (греко-католиків, православних, протестантів, лютеран та інших). Вони почали вибудовувати свою громадську ініціативу передусім на історичному фундаменті, а потім розширили формат.

Зокрема, ідеться про громадську організацію «Міжнародне громадське об'єднання

«Платформа єдності християн країн Балто-Чорноморського регіону» (далі – Платформа), яка нині об'єднує представників України, Польщі, Литви, Латвії, Білорусії та планує в перспективі долучити представників Естонії, Румунії, Молдови, Словаччини й Угорщини. Платформа створена за ініціативи кліриків і мирян із країн, які колись були складниками великого державного утворення, що проіснувало майже пів тисячоліття, – «Великого князівства Литовського, Руського, Жемайтського та інших народів» – й охоплювало територію нинішніх Литви, України, Польщі, Білорусі, частково росії й Молдови.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема становлення й діяльності Міжнародного громадського об'єднання «Платформа єдності християн країн Балто-Чорноморського регіону» ще не ставала об'єктом наукового аналізу. Висвітлення її діяльності відбувається переважно в соціальних мережах (на акаунтах її

засновників та учасників заходів) і на інтернет-сторінках тих організацій, які співпрацюють із Платформою («Підписано Меморандум про співробітництво»; «Четверта конференція»; «Представники Платформи єдності християн зустрілися»; «Завершилася зустріч Міжнародної Платформи»). Ці публікації мають суто інформативний характер (опис події, надання тематики обговорень) і не претендують на якусь аналітичний складник. Відтак це перше системне осмислення діяльності Платформи з публікацією її базових документів, що напрацьовані на проведених заходах. Автори статті є безпосередніми учасниками заходів Платформи, а О. Саган є одним із її засновників, що дає змогу надати достовірні документи й факти.

Мета й завдання статті – дослідити мету та принципи діяльності «Платформи єдності християн країн Балто-Чорноморського регіону», зафіксувати й проаналізувати основні заходи й напрацювання, здійснені учасниками Платформи.

Виклад основного матеріалу. Як зазначено в прийнятих документах Платформи, метою її діяльності є зміцнення співпраці між духовенством, мирянами та християнськими спільнотами й громадами країн Балто-Чорноморського регіону. Платформа покликана сприяти діалогу, співпраці, взаєморозумінню та партнерським відносинам представників різних країн на основі спільних християнських цінностей.

На установчих зборах Платформи визначені головні принципи її діяльності (додаток 1), серед яких – відзначимо такі: відновлення культурних і релігійних традицій, очищених від атеїстичних нашарувань тоталітарних режимів і зцілених у Святому Дусі; дотримання внутрішньої свободи й поваги до традицій, правил і законів кожної країни чи регіону; очищення культурного й життєвого простору від ідеологій, що спотворюють духовне життя; гідність і свобода людини є найвищою цінністю; сім'я базується на союзі чоловіка і жінки, є основою суспільства й вимагає особливої уваги держави; людина несе відповідальність за стан навколишнього середовища тощо.

Визначено також цілі й завдання Платформи:

- Сприяння діалогу й об'єднанню зусиль релігійних і світських організацій у різноманітних сферах громадського життя та служіння.

- Обмін досвідом і практиками законодавчої та нормативної діяльності, реалізації церковних і громадських проєктів.

- Проведення спільних молитов, семінарів, лекцій та інших заходів.

- Співпраця у сфері християнської освіти, виховання та просвітницької діяльності.

- Реалізація гуманітарних, соціальних, пастирських програм служіння й милосердя.

- Надання духовної та психосоціальної підтримки сім'ям, які постраждали від військових конфліктів.

- Проведення спільних наукових досліджень і суспільно значимих заходів, підтримка культури народів.

- Засудження агресивних дій, спрямованих на руйнування мирного життя країн регіону, моніторинг і збирання доказів злочинів проти людства, зокрема під час російської агресії проти України.

Щодо можливих членів Платформи – це можуть бути представники духовенства, християнських громад і світські особи з України, Польщі, Литви, Латвії, Білорусії, Естонії та інших країн Балто-Чорноморського регіону. Але учасники Платформи заявляли також, що її членом може стати будь-яка доросла людина, яка розділяє її принципи, цілі й завдання.

20 вересня 2023 року Громадська організація «Міжнародне Громадське Об'єднання «Платформа єдності християн країн Балто-Чорноморського регіону» отримала державну реєстрацію як юридична особа. Її керівником є о. Іван Гуня, капелан, священник УГКЦ.

Заходи, проведені членами Платформи у 2023–2024 роках:

1. Поїздка для підготовки Установчої конференції Платформи (2–6 травня 2023 року, міста Люблін, Вільнюс, Рига, Краків). Проведено низку зустрічей із християнськими та громадськими активістами, у тому числі й архієпископом Литовської римо-католицької церкви Гінтарасом Грушасом у його резиденції (04.05.2023), за участі єпископа Арунаса Панашкайтеса (який визначений контактною особою щодо цього проєкту). Практично всі співрозмовники в усіх містах підтримали ідею створення Платформи.

2. Проведення міжрелігійного форуму «Релігійний діалог заради Перемоги Добра та Єдності у побудові мирного життя»

(30–31 травня 2023 року, Литва), який продовжив роботу зі створення «Платформи єдності християн Міжмор'я». Прийнято звернення, яке отримало хороші відгуки в багатьох країнах (додаток 2).

3. Установча конференція Платформи («паломницький центр Аглона», с. Аглона Резекненського району, Латвія, 11–12 липня 2023 року). Прийнято основні установчі документи Платформи: Декларація (додаток 3), Меморандум про співпрацю (додаток 4), напрацьовано основні пункти до майбутнього статуту організації, а також сформовано лист-звернення до глав урядів і глав християнських церков з інформацією про Платформу (додаток 5). Захід став важливим кроком у формалізації діяльності Платформи й визначенні її стратегічних напрямів.

4. Науково-практичний семінар «Єдність християн країн Балто-Чорноморського регіону: проблемні питання та напрями роботи». (Київ, 07 серпня 2023 року, Інститут філософії НАНУ). Захід організовано як підготовчий етап до конференції в Кракові (вересень 2023 року). Головними питаннями для обговорення були такі:

- Налагодження партнерських відносин, зміцнення взаєморозуміння та сприяння співпраці між представниками духовенства й світськими особами країн Балто-Чорноморського регіону.

- Сприяння діалогу й об'єднанню християн світських організацій у різних сферах громадського життя та служіння.

- Співпраця у сфері християнської освіти й виховання, реалізація освітніх програм.

- Обмін досвідом і практиками законодавчої та нормативної діяльності на міжнародному рівні.

- Сприяння проведенню спільних наукових досліджень у релігійній, культурній сфері й історії, проведення конференцій, культурних і мистецьких заходів.

- Супроводження моніторингу та збирання доказів злочинів проти людства (геноциду), здійснених після 24 лютого 2022 р. проти українців під час російської агресії. Співпраця з організаціями у сфері протидії військовим злочинам, скоєним російською армією та найманими групами, які діють від імені кремлівських влад.

5. Конференція Міжнародного громадського об'єднання «Платформа єдності християн Балто-Чорноморського регіону» («Паломницький центр святої Фаустини», м. Краків, Польща, 27–28 вересня 2023 року). У заході взяли участь представники духовенства (у тому числі й ієрархи) і політичних діячів Латвії, Литви, Польщі, Білорусії та України. Учасники конференції обговорили можливий механізм та алгоритм дій щодо зміцнення духовної єдності християн Балто-Чорноморського простору з урахуванням досвіду війни в Україні. Сформульована мета – зміцнити загальне та збалансоване бачення і тлумачення основних християнських цінностей в умовах військової агресії з перспективою конкретизації, посилення й розвитку регіонального об'єднання країн Балто-Чорноморського регіону в післявоєнний період.

Основні тези конференції включають таке:

- *Потребу в об'єднанні зусиль народів і країн Балто-Чорноморського регіону для інтенсифікації духовного, культурного, політичного діалогу.*

- *Формування спільної регіональної системи безпеки.*

- *Засудження комуністичної та будь-яких тоталітарних ідеологій і повернення до основ християнського життя.*

- *Повне виведення російських військ з України й відмова Москви від агресивної політики.*

6. Конференція «Сім'я під час війни» (римо-католицька семінарія с. Брюховичі, Львівської ОТГ, 6–7 листопада 2023 року) за участі представників духовенства, політичних діячів, громадських організацій, прицерковних спільнот і рухів з України, Польщі, Литви, Латвії й Білорусії, представників ЗСУ, української виконавчої й законодавчої влади, ОТГ, а саме: кардинал Римо-Католицької Церкви із Литви Сігітас Тамкевічус – архієпископ Каунаський; єпископ Римо-Католицької церкви з Риги Андріс Краваліс; Євгеній Бартуліс – єпископ Шяуляйської єпархії Римо-Католицької Церкви; Збігнєв Войцехівський – віцемаршалок Люблінського воєводства, відповідальний за питання гуманітарної допомоги українцям; народні депутати України Олег Марусяк, Наталія Піпа, Юрій Камельчук, Оксана Савчук; мери п'яти міст Львівської області; психологи; клірики, у тому числі й капелани з України).

За результатами роботи конференції запропоновано учасникам Платформи:

- Створити групу волонтерів, яка б дослідила досвід Литви (законодавство, практика).
- Створити групу з юристів, які б порівняли практику українського й литовського законодавств і сформуvala б необхідні зміни в українське законодавство.
- Провести роботу з народними депутатами щодо створення у ВР України групи депутатів із підтримки сімейних цінностей.
- Проводити роботу з унеможливлення просування в освіті, передусім державній, агресивних ліберальних цінностей.
- Пропагувати необхідність контролю діяльності міжнародних фондів, які актуалізують ідеї ЛГБТ через просування стратегій розвитку територій, економічних проєктів тощо.
- Проводити роботу з представниками органів місцевого самоврядування щодо розвитку адміністративних процесів із захисту сімей.
- Розвивати стратегію, як на просувати свої ідеї в суспільство, виховувати широкий загал, чітко розуміти, куди ми стратегічно рухаємося.

На конференції розроблено звернення учасників конференції до проводу церков, релігійних спільнот, органів місцевого самоврядування, влади та громадськості (додаток 6).

Основні тези звернення включають таке:

- Необхідність системної допомоги сім'ям, постраждалим від війни.
- Психосоціальна реабілітація та духовний супровід ветеранів.
- Підтримка сімей, у яких є зниклі безвісти, інваліди війни.
- Співпраця церков і релігійних громад в організації та проведенні реабілітації й соціальної адаптації ветеранів.

7. Конференція в Інституті релігійних наук Святого Томи Аквінського (Київ, Україна, 21–22 лютого 2024 року). Узяли участь представники церков, релігійних організацій, Конгресу місцевого самоврядування України, громадських організацій, благодійних фондів України, Литви й Польщі, депутати Верховної Ради України, парламентарі Литви й Латвії.

Основні напрацювання так:

- Інформування про створення Міжфракційного депутатського об'єднання «Балто-Чорноморська платформа «За сім'ю» Верховної Ради України. Домовленість із парламентарями

сейму Литви, Латвії та Польщі щодо посилення механізму міжпарламентської взаємодії в напрямі співпраці в спільних проєктах щодо захисту сім'ї, сімейних цінностей, допомоги ветеранам і сім'ям, постраждалим від війни в Україні.

- Представлення проєктів: «Національні Центри відновлення» й «Патронатна служба Збройних сил України», які передбачають тісну співпрацю з місцевими громадами, зокрема релігійними.

- Вироблення механізму співпраці в підготовці священнослужителів, зокрема військових капеланів-волонтерів, для організації роботи в реабілітаційних центрах з відновлення для військовослужбовців і членів їхніх сімей.

8. Зустріч у Варшаві з представниками польських громадських, освітніх і церковних установ у «Collegium Intermarium» за ініціативи ГО «Платформа єдності християн країн Балто-Чорноморського регіону» (11–12 квітня 2024 року). Тема зустрічі – допомога родинам під час війни в Україні. Розглянуто також питання: взаємодії парламентів і Церков у різних країнах; можливих шляхів і тем співпраці парламентів і Церков країн Балто-Чорноморського регіону; механізмів співпраці й наступних зустрічей.

9. Конференція «Християнські цінності та виклики для християн у сучасному світі» (Бістрамполіо, Паневежис, Литва, 28–29 квітня 2024 року). Учасниками були представники церков, громадських організацій і політичних партій християнського спрямування з України, Литви, Латвії, Польщі й Білорусії.

Тематика заходу охоплювала такі аспекти: демографічна ситуація в країнах Балто-Чорноморського регіону; богословські аспекти «руського міра»; сімейні цінності, християнське розуміння та сучасні інтерпретації.

На конференції прийнята резолюція щодо засудження ідеології «руського міра» як загрози для мирного співіснування народів Балто-Чорноморського регіону. Резолюція закликала до консолідації зусиль у боротьбі проти дезінформації та агресії (додаток 7).

Основні тези резолюції:

- Ідеологія «руського міра» кваліфікується як світоглядний нацизм, пропаганда ксенофобії та насильства.

- Відступ московського православ'я від християнського вчення.

– *Загроза ідеології «руського міра» не лише християнству, а й людству загалом.*

– *Звернення до церков, духовних навчальних закладів і парламентарів із закликом протидіяти поширенню ідеології «руського міра».*

10. Круглий стіл за участі депутатів Верховної Ради України, представників церков, державних органів і громадських організацій України та країн Балто-Чорноморського регіону (Київ, Україна, 13 травня 2024 року).

Метою заходу було обговорення механізмів співпраці в законодавчому полі щодо християнських, сімейних цінностей і релігійної свободи. Розглянуто такі теми:

– Огляд українських і міжнародних законодавчих ініціатив, спрямованих на захист і підтримку сімей в умовах конфлікту.

– Можливі механізми та способи допомоги військовослужбовцям, ветеранам і їхнім сім'ям (за українським і світовим досвідом).

– Практичний досвід Церков і громадських організацій в умовах війни.

– Практика роботи державних органів та органів місцевого самоврядування із сім'ями військовослужбовців в Україні.

– Механізми протидії «руському міру» й утвердження в Україні українських цінностей.

Захід, організований у співпраці з міжфракційним депутатським об'єднанням «Балто-Чорноморська платформа «За сім'ю», сприяв консолідації позицій українського духовенства, депутатського корпусу та громадського сектору в контексті співпраці в країнах Балто-Чорноморського регіону.

11. Конференція «Балто-Чорноморська Платформа: єдність християн заради миру і надії» (25 липня 2024 року, Варшава). Свою підтримку зібранню листами засвідчили Апостольський Нунцій в Україні Вісвальдас Кульбокас, Голова Конференції єпископів Польщі архієпископ Тадеуш Войда, Митрополит Львівський РКЦ Мечислав Мокшицький.

Питаннями до обговорення на конференції визначені такі: концепція «руського міра» як еретична й екстремістська; демографічна ситуація в країнах Балто-Чорноморського регіону.

Учасники конференції зазначили, зокрема, що християнська спільнота країн Балто-Чорноморського регіону в зовнішній комунікації має чітко окреслювати червоні лінії, перехід

яких є неможливим. Це може мінімізувати хаотичне сприйняття християнських цінностей, помилкові пошуки зв'язків із ворожими ідеологіями тощо. Наприклад, максимально чітко називання, хто є агресором у цій війні, а хто вимагає відновлення справедливості. Завдання платформи – говорити правду на противагу російській пропаганді. Потрібно також чітко окреслити, що таке християнство, Церква і християнські цінності, щоб викрити замасковану під цими поняттями екстремістську ідеологію Росії та її бажання мілітарного відновлення російсько-радянської імперії.

Щодо демографічної ситуації в країнах Балто-Чорноморського регіону учасники зазначили, що викликами для демографічної ситуації в країнах ЄС є політика відкритих кордонів і ліберальна міграційна політика, наслідки котрої стали очевидними не одразу. Тож Україна, котра ще не вступила до ЄС, має переосмислити свої прагнення до переймання цього досвіду й вибірково підходити до переймання досвіду ЄС. Досвід країн Балтії показує, що від деяких умов можна відмовлятися у власних національних інтересах.

Формування сприйняття успіху через кар'єру та гроші знецінює цінність родини, негативно впливає на народжуваність у суспільствах. Популяризація неомарксистської ідеології в країнах західної Європи впливає на викривлення репутації родини. Змінювати це викривлене уявлення мали б позитивні приклади здорової родини та здорових стосунків чоловіка і жінки в родині.

Для формування сильного образу родини важливі компоненти соціальної допомоги – сприяння у вихованні дітей, і просвітницької роботи – навчання сімейних ролей і гармонії в родині між чоловіком і жінкою.

Держави можуть мотивувати до багатодітності податковими пільгами, стимулами для бізнесу багатодітним родинам тощо.

Важливим складником діяльності Платформи може бути міждисциплінарна взаємодія в її межах. Наприклад, обмін досвідом між парламентарями країн, науковцями, посилення професійних зв'язків і галузеві обміни, що підсилюють адвокацію цінностей на різних рівнях: політичному, міжконфесійному, громадському, науковому тощо.

Пропозиції:

- Визнанню ідеології «руського міра» єретичною посприяє закон, що встановлюватиме зв'язок цієї ідеології з комунізмом, а також засудження цих ідеологій як екстремістських.

- Важливим складником реформи освіти має бути просвіта та включення ціннісних компонентів як основи навчальних програм.

- Платформа не має на меті нав'язувати зобов'язання, але зосереджує свою роботу над об'єднанням зусиль, наданням підтримки тим, хто хоче змін і працює в спільному напрямі. Довіра є основою роботи платформи, що будується на конструктивному підході: брати на себе відповідальність робити те, що в силах її учасників.

- Усередині Платформи варто створити комісії за напрямками, залучити окремих людей із країн учасників Платформи й до зустрічі готувати професійні, узгоджені з різними країнами документи для доопрацювання й затвердження.

12. Круглий стіл «Християнські ініціативи в умовах війни: балто-чорноморський аспект» (15 жовтня 2024 року, Київ, Меморіальний музей Блаженнішого Митрополита Володимира Сабодана).

На зустрічі розглянуто питання, які планується висвітлити на конференції Платформи в Латвії у 2025 році, а саме:

- Демографічна ситуація в країнах Балто-Чорноморського регіону, зокрема в Україні. Шляхи, механізми, можливості подолання кризи.

- Участь християнських Церков, організацій, громад у гуманітарних питаннях пов'язаних із відвідуванням і сприянням у звільненні військовополонених і незаконно утриманих цивільних громадян України.

Зазначено, що потрібно активізувати питання щодо демографічної ситуації на різних рівнях: державному, політичному, церковно-релігійному, громад ОТГ, громадському, громадських організацій. Ідеться про мотиваційні програми, фінансові пільги для інвесторів та інші програми сприяння повернення українців із-за кордону в Україну; програми сприяння повернення студентів та учнівської молоді в Україну; удосконалення місцевих програм сприяння багатодітним родинам, піднесення суспільного іміджу народження

дітей, позитивний суспільно-психологічний клімат тощо.

Учасники заходу погодилися, що на нинішньому етапі розвитку держав Балто-Чорноморського регіону необхідно вводити й затвердити на державному рівні поняття «демографічна безпека», надати цьому питанню рівня державної політики. Одним із пунктів цього для України може бути створення умов для участі в житті Держави й суспільства «старої діаспори» з можливостями її повернення в Україну, отримання юридичних прав і можливостей. Важливою є також активізація обговорення питання демографії на рівні конфесій і спільних обговорень християнських і нехристиянських церков.

Вагомим залишається також питання фінансових можливостей для проведення заходів і реалізації проєктів Платформи. Відтак учасники актуалізували питання створення благодійного «Фонду підтримки Платформи».

Таким чином, усього за два роки Платформа провела 7 заходів за кордоном (Литва, Латвія, Польща) і 5 – в Україні (Київ, Львів). У її роботі брали участь:

- Римо-католицькі єпископи та священники з Литви, Латвії, Польщі, України, у тому числі й нунцій в Україні (Вісвальдас Кульбокас). Серед учасників згадаємо кардинала Римо-Католицької Церкви з Литви Сігітаса Тамкевічуса (архієпископ Каунаський), єпископа Римо-Католицької церкви з Риги Андріса Краваліса, єпископа Шяуляйської єпархії Римо-Католицької Церкви Євгенія Бартуліса й інших. У рамках діяльності Платформи була також зустріч у його резиденції з архієпископом РКЦ Литви Гінтаросом Грушасом і його єпископом-помічником Арунасом Понішкайтисом, які підтримали головні ідеї Платформи. Свою підтримку діяльності Платформи письмово також висловили Голова Конференції єпископів Польщі архієпископ Тадеуш Войда та Митрополит Львівський РКЦ Мечислав Мокшицький.

- Православні священники й ієрархи, у тому числі й митрополит-засновник Олександр Драбинко й екзарх Вселенського патріарха в Литві Юстинус Ківілоо (Justinus Kiviloo, його дідусь був українцем), а також клірики Литовського екзархату в Литві.

- Серед політиків варто відзначити участь:

– Професора Римантаса Йонас Дагіса (Rimantas Jonas DAGYS) – голови політичної партії «Християнський союз», ексквіцеспікера Литовського Сейму.

– Віцемаршалка Люблінського воєводства, відповідального за питання гуманітарної допомоги українцям Збігнева Войцехівського.

– Далі Тарайлене (Dalia TARAILIENE) – члена політичної партії «Християнський союз» (Литва), члена Правління Литовської асоціації захисту прав людини й багатьох інших.

Щодо перспектив і потенційних можливостей Платформи – усе залежить від багатьох обставин. Добре було б, щоб керівництво деяких церков в Україні перестало б плутати своє ставлення до тих чи інших осіб зі ставленням до проєктів, у яких ці особи беруть участь. Оскільки відчувається певне стримування українських кліриків від участі в Проєкті.

Маємо велику надію на те, що ця ініціатива буде розвиватися й надалі працювати на об'єднання духовного простору країн Балто-Чорноморського регіону. Нам треба врахувати той негативний досвід багатьох країн, передусім країн Балтики, щодо їхньої участі в Євро-союзі та наслідків, які вони отримали у сфері виховання дітей, молоді тощо, адже ці наслідки впливають і на церковне життя цих держав.

Підводячи **підсумок**, зазначимо, що Платформа цікава насамперед тим, що вона має чіткий міжконфесійний і міжцерковний характер. У її діяльності активну участь беруть греко-католики, римо-католики, православні, лютерани. Це – унікальний досвід вийти за межі українських реалій, де ми гордимся своєю Всеукраїнською Радою Церков і релігійних організацій. Але ми повинні йти далі: говорити про можливість європейської християнської спільноти у відстоюванні тих ідей, до яких і покликані християнські релігійні інституції. Ідеться про відновлення духовних зв'язків народів, які колись були разом, та об'єднання зусиль у відстоюванні базових цінностей суспільства.

Ініціатива створення Платформи має чіткий посил до давньоукраїнської історії часів Великого князівства Литовського. Платформа створена за ініціативи кліриків і мирян із країн, які колись були складниками цього великого державного утворення, що проіснувало майже пів тисячоліття й пам'ять про яке всіляким чином намагалися затерти в пам'яті українців,

литовців і поляків у часи як царської Росії, так і в радянські часи.

Платформа вимушена відмовитися від активного вживання терміна «Інтермаріум» («Міжмор'я»), оскільки нині цей термін накладається на нинішню політичну польську ініціативу створення союзу країн, які розташовані між Балтійським і Чорним морями та які можуть стримувати Російську Федерацію в її амбіціях територіального завоювання. Як відомо, ця ідея сягає корінням ще в 1919 рік, коли на латвійській конференції представників урядів Польщі, України, Литви, Латвії, Естонії та Фінляндії була підписана Декларація про створення союзу цих країн на засадах конфедерації. Проте далі через об'єктивні обставини справа не пішла. Згодом ця ідея мала різні трансформації, у тому числі і як Тримор'я (блоку держав від Балтійського до Чорного й Адріатичного морів) тощо.

Діяльність Платформи на першому її етапі, який триває зараз, спрямована на організацію максимально можливої допомоги Україні. Спочатку зусилля були спрямовані на організацію волонтерської допомоги від церковних і біляцерковних інституцій. Проте з часом українські чиновники дискредитували ці зусилля своїм надмірним контролем і намаганням накладати мита на товари, які ввозилися. Згодом окреслилися як головні ті напрями, які стають нині панівними в діяльності Платформи, зокрема допомога людям, які постраждали від війни. Передусім ідеться про сім'ї військовослужбовців і самих військовослужбовців, які потребують допомоги. Також нині розглядаються можливості включення релігійних інституцій у переговорний процес не тільки зі звільнення військовополонених, а й так званих «політичних» в'язнів, у тому числі й «в'язнів сумління», передусім українців, які нині утримуються в Білорусії та Росії.

Нині Платформа зосереджена на чотирьох напрямках своєї діяльності:

– Програми підтримки сімей: Розроблення й упровадження програм духовної та психологічної підтримки й реабілітації ветеранів і членів їхніх сімей, допомоги сім'ям загиблих, полонених, пропалих безвісти, розділених війною, біженців і переселенців, а також ув'язнених за політичні чи релігійні переконання. Створення і сприяння діяльності вже

наявних реабілітаційних центрів для військово-вслужбовців і членів сімей тих воїнів, які віддали своє життя за Батьківщину.

– Освітні та просвітні ініціативи: Запуск освітніх і просвітницьких програм для молоді, спрямованих на зміцнення християнських цінностей і підтримку традиційних сімейних цінностей.

– Міжнародна співпраця: укладання меморандумів про співпрацю із зацікавленими релігійними та громадськими організаціями різних країн для спільної реалізації проектів та ініціатив.

– Оцінювання діяльності релігійних і політичних інституцій: прийняття відповідних заяв, звернень, формування громадської думки згідно з принципами, цілями та завданнями Платформи.

Зазначимо, що Платформа не втручається в політичні, економічні чи безпекові процеси країн-учасниць. Платформа створює умови пошуку способів, механізмів і засобів для діалогу й співпраці християн Балто-Чорноморського регіону для побудови спільного блага, безпеки й розвитку.

Список використаних джерел:

Підписано Меморандум про співробітництво між Фондом та ГО «Міжнародне громадське об'єднання «Платформа єдності християн країн Балто-Чорноморського регіону». Фонд пам'яті Блаженнішого митрополита Володимира. Офіційна сторінка. 2023, 14 листопада. URL: <https://mvfund.org/novini/1007-pidpisano-memorandum-pro-spivrobitnistvo-mizh-fondom-ta-go-mizhnarodne-gromadske-ob-ednannya-platforma-ednosti-khristiyan-krajin-balto-chornomorskogo-regionu>.

Четверта конференція «Єдності християн країн Балто-Чорноморського регіону» відбулась на платформі Конгресу самоврядування України. Конгрес самоврядування України. Офіційна сторінка. 2024, 22 лютого. URL: <https://congress-ua.com/chetverta-konferenciya-yednosti-hrystiyan-krayin-balto-chornomorskogo-regionu-vidbulas-na-platformi-kongresu-samovryaduvannya-ukrayiny/>.

Представники Платформи єдності християн зустрілися з екзархом Вселенського Патріархату в Україні. Духовний фронт України, 2024, 2 липня. URL: <https://df.news/2024/07/02/predstavnyky-platformy-iednosti-khrystyian-zustrilysia-z-ekzarkhom-vselsenskoho-patriarkhatu-v-ukraini/>.

Завершилася зустріч Міжнародної Платформи «Сім'я під час війни». Донецький екзархат УГКЦ, 2023, 7 листопада. URL: <https://www.ugcc.donetsk.ua/zavershylasia-zustrich-mizhnarodnoi-platformy-sim-ia-pid-chas-viiny/>.

References:

Pidpysano Memorandum pro spivrobitnytstvo mizh Fondom ta HO «Mizhnarodne hromadske obiednannia «Platforma yednosti khrystyian krain Balto-Chornomorskoho rehionu». Fond pamiati Blazhennishoho mytropolyta Volodymyra [A Memorandum of Cooperation was signed between the Foundation and the NGO «International Public Association «Platform of Unity of Christians of the Baltic-Black Sea Region». Foundation in Memory of His Beatitude Metropolitan Volodymyr]. Official page. 2023, November 14. Retrieved from: <https://mvfund.org/novini/1007-pidpisano-memorandum-pro-spivrobitnistvo-mizh-fondom-ta-go-mizhnarodne-gromadske-ob-ednannya-platforma-ednosti-khristiyan-krajin-balto-chornomorskogo-regionu>.

Chetverta konferentsiia «Iednosti khrystyian krain Balto-Chornomorskoho rehionu» vidbulas na platformi Konhresu samovriadyuvannia Ukrainy [The fourth conference «Unity of Christians of the Baltic-Black Sea Region» was held on the platform of the Congress of Self-Government of Ukraine]. Congress of Self-Government of Ukraine. Official page. 2024, February 22. Retrieved from: <https://congress-ua.com/chetverta-konferenciya-yednosti-hrystiyan-krayin-balto-chornomorskogo-regionu-vidbulas-na-platformi-kongresu-samovryaduvannya-ukrayiny/>.

Predstavnyky Platformy yednosti khrystyian zustrilysia z ekzarkhom Vselsenskoho Patriarkhatu v Ukraini [Representatives of the Platform for Christian Unity met with the Exarch of the Ecumenical Patriarchate in Ukraine]. Spiritual Front of Ukraine, 2024, July 2. Retrieved from: <https://df.news/2024/07/02/predstavnyky-platformy-iednosti-khrystyian-zustrilysia-z-ekzarkhom-vselsenskoho-patriarkhatu-v-ukraini/>.

Zavershylasia zustrich Mizhnarodnoi Platformy «Simia pid chas viiny» [The meeting of the International Platform «Family in Time of War» has ended]. Donetsk Exarchate of the UGCC, 2023, November 7. Retrieved from: <https://www.ugcc.donetsk.ua/zavershylasia-zustrich-mizhnarodnoi-platformy-sim-ia-pid-chas-viiny/andothers>.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ГО «Міжнародне громадське об'єднання «Платформа єдності християн країн Балто-Чорноморського регіону»

1. Основою наших життєвих принципів, відносин і діяльності є Ісус Христос.
2. Формування громадських, соціальних структур і відносин базується на Євангельських цінностях, ученні Церков, повазі до ідентичності кожної людини, народу, культури й віросповідання.
3. Відновлення культурних і релігійних традицій, очищених від атеїстичних нашарувань тоталітарних режимів і зцілених у Святому Дусі.
4. Дотримання внутрішньої свободи та поваги до традицій, правил і законів кожної країни чи регіону.
5. Очищення культурного й життєвого простору від ідеологій, що спотворюють духовне життя.
6. Людське життя є найціннішим і заслуговує на повагу й захист.
7. Гідність і свобода людини є найвищою цінністю.
8. Сім'я базується на союзі чоловіка і жінки, є основою суспільства й потребує особливої уваги держави.
9. Економічна, політична й громадська діяльність має ґрунтуватися на принципах загального блага.
10. Людина несе відповідальність за стан навколишнього середовища.
11. Освіта базується на християнських цінностях.
12. Покровителями Платформи є Мати Ісуса Христа, святі та праведники Церков і народів країн Балто-Чорноморського регіону.

Додаток 2

ПЛАТФОРМА ЄДНОСТІ ХРИСТІЯН МІЖМОР'Я (INTERMARIUM)

Війна в Україні змінює світ. Російська агресія, злочини проти людяності, зневажання законів і міжнародних норм призвели до великого випробування країн і народів. Потрібно переглянути всі структури світоустрою, щоб відновити мир в Україні й загалом у Світі. Після Перемоги нас очікує важкий процес відновлення України. Однак цей процес не лише матеріальний. Духовний і ціннісний складники відновлення, на наш погляд, не менш важливі, ніж матеріальні, адже, як і зараз, під час війни, нам необхідна єдність на всіх рівнях українського суспільства та всіх народів і країн, історично близьких нам культурою та історичною спадщиною.

Нова геополітична концепція Міжмор'я (Intermarium, від лат. «Між морями») передбачає альянс держав від Балтійського до Чорного моря (Балто-Чорноморський союз): України, Польщі, Литви, Латвії, Естонії, Білорусії та Молдови, із залученням за бажанням й інших країн.

«Платформа єдності християн Міжмор'я» створена на форумі «Релігійний діалог заради Перемоги Добра та Єдності у побудові мирного життя» (30–31 травня 2023 року, Литва). Організація покликана формувати духовні основи згаданого Балто-Чорноморського союзу, впливати на громадську думку й поєднувати християн для реалізації базових завдань проекту.

Наша мета – підвищення рівня співпраці між християнськими Церквами в реалізації важливих релігійних і соціальних проектів, а також сприяння посиленню національної безпеки, реалізації політичних та економічних проектів країн Балто-Чорноморського союзу.

Наша діяльність буде спрямована також на відтворення давніх політико-культурних регіональних зв'язків між країнами-учасницями Платформи. У нинішніх геополітичних реаліях (протистояння російському імперіалізму й іншим ідеологіям зла) проект можна розглядати і як формування нового центру прийняття рішень, принаймні щодо політико-економічного й культурного майбутнього держав Міжмор'я, а також як застереження перетворення цих країн на периферію Європи із супутніми процесами загроз та обмежень.

Платформа пропонує таке:

- співробітництво на рівні Церков і біляцерковних організацій, адміністративно-територіальних, громадських і комерційних об'єднань у реалізації християнських культурно-просвітницьких проєктів, а також співробітництво в усіх видах соціального служіння ближнім, особливо в справі реабілітації військовослужбовців і членів їхніх сімей;
- сприяння участі представників Церков та організацій, які підтримують Платформу, у проведенні в різних країнах культурно-релігійних заходів місцевого й загальнодержавного значення;
- проведення спільних (де це можливо) молитов кліриків і вірян Церков, здійснення молебнів, панахид тощо;
- робота з подолання бар'єрів, що заважають співпраці християнських Церков і реалізації мети Платформи.

Додаток 3

Декларація Міжнародного громадського об'єднання «Платформа єдності християн країн Балто-Чорноморського регіону»

Ми, представники «Платформи країн Балто-Чорноморського регіону» (далі – Платформа), країн, які пережили війни, тоталітаризм і порушення прав і гідності людини, об'єдналися для співпраці та взаємодії на основі таких цінностей:

1. Основою наших відносин, діяльності й життєвих принципів є Ісус Христос – засновник і завершувач віри.

2. Формування громадських, соціальних структур, внутрішніх і зовнішніх відносин, громадської діяльності учасників Платформи базується на Євангельських цінностях, ученні Церков, повазі до ідентичності кожної людини, народу, культури й віровизнання.

3. Виходячи з базових принципів, що лежать в основі створення Європейського Союзу, ми прагнемо відновити старовинні культурні й релігійні традиції, які потребують очищення від атеїстичних нашарувань, зцілення історичних ран та оновлення в Святому Дусі Живого Бога.

4. У релігійному й культурному житті ми зберігаємо повну внутрішню свободу й повагу, дотримуючись традицій, правил і законів кожної країни й регіону.

5. Людина – найвище творіння Бога на землі. Життя є даром Бога. Людське життя є найціннішим і заслуговує на повагу, захист і підтримку від моменту зачаття до природної смерті.

6. Гідність і свобода людини є найвищою цінністю життя. На всіх рівнях церковних, громадських і державних відносин поважається гідність і свобода людини.

7. Сім'я базується на союзі чоловіка і жінки, які покликані до спільного життя в любові, підтримці один одного, народженні й вихованні дітей. Сім'я є природною сутністю, основою людського роду, найвищою цінністю суспільства й вимагає особливої уваги держави, відповідальної за існування своїх країн.

8. Економічна й політична діяльність повинна ґрунтуватися на принципах загального блага.

9. Людина несе повну відповідальність за стан навколишнього середовища.

10. Освіта базується на християнських цінностях, традиціях і взаємоповазі між представниками традиційних культур.

11. Ми особливо увагу приділяємо очищенню культурного й життєвого простору від ідеології комунізму, расизму й інших форм зла, що спотворюють духовне та культурне життя народів Європи, зокрема країн Балто-Чорноморського регіону.

12. Відповідно до принципів створення Європейського Союзу, місцевих традицій Церков і народів, Покровителькою, помічницею Платформи і прикладом для наслідування є Мати Ісуса Христа, святі та праведники місцевої традиції.

Меморандум про співпрацю християн Балто-Чорноморського регіону

Меморандум є ініціативою міжнародного громадського об'єднання «Платформа єдності християн країн Балто-Чорноморського регіону» – представників Литви, Латвії, Естонії, Польщі, Білорусі та України (далі – учасники «Платформи»).

Метою меморандуму є створення партнерських відносин, зміцнення взаєморозуміння та сприяння співпраці між представниками духовенства й світськими особами країн Балто-Чорноморського регіону.

Предметом меморандуму є надання взаємної допомоги у створенні належних умов і сприянні свідченню про Ісуса Христа, практикуванню Євангельських цінностей і прославленню Бога, сприяння діалогу й об'єднанню світських організацій у різних сферах громадського життя та служіння;

Основними напрямками співпраці Сторін меморандуму є такі:

1. Обмін досвідом і практиками законодавчої та нормативної діяльності на міжнародному рівні.
2. Проведення молитов за Єдність, зцілення ран історії та Нову Євангелізацію під час спільних паломництв до культових місць країн підписантів, організація семінарів, лекцій та інших заходів у межах «Платформи».
3. Співпраця у сфері християнської освіти й виховання, реалізація освітніх програм, спільні дитячі й сімейні табори. Сприяння обміну студентами й отриманню ними свідоцтв про віру та її особливе виявлення в місцевій традиції, культурі, мистецтві й інших формах прославлення Бога.
4. Співпраця в реалізації гуманітарних, соціальних, пастирських програм служіння та милосердя, сприяння громадам у створенні належних умов для пастирського служіння й опіки вірян, особливо в екстремальних умовах життя (біженці, переселенці, студенти, хворі, люди з обмеженими можливостями тощо).
5. Сприяння проведенню спільних наукових досліджень у релігійній, культурній сфері й історії, проведення конференцій, культурних і мистецьких заходів.
6. Сприяння міждержавним зв'язкам і відносинам у сфері освіти, культури, соціальної служби, сім'ї та молоді.
7. Проведення спільних семінарів, зустрічей, конференцій та інших заходів щодо пошуку шляхів вирішення сучасних викликів для християн у всьому світі.
8. Сприяння поширенню науково обґрунтованої інформації про шкоду впровадження гендерної ідеології в медичній, соціальній та інших сферах життя.
9. Супроводження моніторингу й збирання доказів злочинів проти людства (геноциду), здійснених після 24 лютого 2022 року проти українців під час російської агресії. Співпраця з організаціями у сфері протидії військовим злочинам, скоєним російською армією та найманими групами, які діють від імені кремлівських влад.

Лист главам церков та урядів країн-учасників Платформи

Шановний _____

11–12 липня 2023 року в паломницькому центрі Аглона Республіки Латвії відбулася зустріч Міжнародного громадського об'єднання «Платформа єдності християн Балто-Чорноморського регіону» за участі представників духовенства й політичних діячів Латвії, Литви Польщі й України. Учасники Платформи обговорили можливий механізм та алгоритм дій щодо зміцнення духовної єдності християн Балто-Чорноморського простору з урахуванням досвіду війни в Україні. Ми прагнемо зміцнити загальне, виражене бачення і трактування базових християнських цінностей в умовах військової агресії з перспективою конкретизації, посилення й розвитку в повоєнний час регіонального об'єднання країн Балто-Чорноморського регіону.

Війна в Україні відкрила глибокий сенс життя, дарованого Богом. Життя людини, її гідність і велич є найбільшою цінністю сучасного розвиненого й демократичного суспільства.

За спільної та узгодженої ініціативи представників християнських Церков і неурядових організацій країн Балто-Чорноморського регіону вироблено спільне бачення й виявлено потребу в об'єднанні народів і країн Балто-Чорноморського регіону шляхом посилення духовного, культурного, політичного діалогу, а також формування спільної регіональної системи безпеки між зазначеними країнами.

Основою Балто-Чорноморської платформи є верховенство права, християнські цінності, повага до людського життя, взаємодопомога, партнерство та взаємоповага між традиційними культурами й народами.

Метою об'єднання Балто-Чорноморського регіону є створення «Простору миру та безпеки». Об'єднати зусилля у сфері безпеки й разом виступати проти військових, культурних і духовних загроз у регіоні.

Сьогодні народи країн Балто-Чорноморського простору зіткнулися з невинуватеною та жорстокою війною, розв'язаною Росією в Україні. Справжній шлях до світу – засудження комуністичної ідеології, повернення до основ християнського життя. Першим кроком до реального світу буде повне виведення російських військ з України в межах її міжнародно-визнаних кордонів і повна відмова Москви від агресивної політики. Народи країн Балто-Чорноморського регіону, релігійні діячі та представники громадськості висловлюють чітку й прозору позицію щодо засудження ідеологій смерті, убивства й насильства, а також нових форм комунізму, які несе російська агресія.

Об'єднання країн Балто-Чорноморського регіону має стати прикладом етнічного, цивілізаційного й духовного самозбереження народів Центрально-Східної Європи. Необхідно розвивати Балто-Чорноморську платформу як частину великого плану створення «Простору миру та безпеки» у формі регіонального союзу.

Просимо Вас підтримати і сприяти зміцненню союзу країн Балто-Чорноморського регіону. Закликаємо Вас розглянути можливість делегувати представників уряду для участі в наступній конференції, яка відбудеться 20–21.09.2023 у м. Кракові, Польща.

З повагою учасники Платформи.

Додаток 6

ЗВЕРНЕННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
Міжнародної платформи християнської єдності
Балто-Чорноморського регіону
«Сім'я під час війни»
до проводу Церков, релігійних спільнот, органів місцевого самоврядування,
влади та громадськості

6–7 листопада 2023 року
селище Брюховичі,
Львівська територіальна громада,
Римо-католицька семінарія

Ми, учасники зустрічі – представники Церков, громадських організацій, прицерковних спільнот і рухів з України, Польщі, Литви й Латвії, ЗСУ, виконавчої й законодавчої влади, територіальних громад, звертаємо увагу на таке.

Війна триває, усе більше сімей потерпають від війни й потребують психосоціальної, моральної, соціальної та матеріальної допомоги, тривалого супроводу й підтримки. Ветерани повертаються в сім'ї вже не такими, як були до війни, і в більшості важко адаптуються до цивільного життя. Це породжує конфлікти в сім'ях, нерозуміння членами родини одне одного, потреб ветеранів, конфлікти з навколишніми.

Органи влади, соціального захисту, медичні й освітні заклади, ЦНАПи, поліція та інші бюджетні й бізнесові організації часто не готові до спілкування з ветеранами, нерідко проявляють ознаки відсутності знань щодо специфіки поведінки ветеранів і низьку культуру. Під час спілкування з учасниками бойових дій вони не враховують психотравматичного стану ветеранів і, відповідно, не коригують своєї поведінки, що часто призводить до конфліктів та агресії у взаємодіях.

Підтримка ветеранів і їхніх сімей, яку надають різні міністерства й фонди, не завжди доходить до адресатів. Це пояснюється тим, що не всі органи влади та місцевого самоврядування належним чином долучилися до цієї роботи, у місцях проживання ветеранів для них немає системної допомоги з інформування щодо доступу до пільг, які встановлені для учасників бойових дій і їхніх сімей, а інститут помічника ветерана ще не запрацював. Наслідком цього є розчарування й агресивна поведінка потребуючих учасників бойових дій.

Не всі ветерани звертаються за психосоціальною допомогою до фахових спільнот. В Україні немає обов'язкової реабілітації для ветеранів, як це є у США, а всі вони, як свідчить досвід Великобританії та США, потребують реабілітації й адаптації до цивільного життя.

Для пом'якшення негативного впливу війни на учасників бойових дій і включення їх у цивільне життя їм і їхнім сім'ям потрібний системний і тривалий кваліфікований супровід, духовна поміч та опіка, а в разі необхідності психосоціальна реабілітація. Сім'ї, де є ветерани й загиблі на війні, потребують постійної психологічної підтримки кваліфікованими психологами, організації належного спілкування та взаємодії. Це пом'якшить все більше психосоціальне напруження в сім'ях і суспільстві під час війни й повоєнний час.

Особливої допомоги потребують сім'ї, у яких є зниклі безвісти. Таких осіб уже зараз є понад 20 тисяч. Вони не втрачають надії, що їхні рідні живі, і потребують допомоги в пошуку зниклих безвісти родичів.

Визначне місце в реінтеграції ветеранів до цивільного життя й підтримці їхніх сімей посідає духовно-психологічний супровід, який можуть забезпечити Церкви та релігійні громади.

За результатами обговорень вирішено звернутися до Церков, центральних органів влади, народних депутатів України, депутатів обласних і місцевих рад, територіальних громад і професійних спільнот психологів та освітян з актуалізацією проблеми зростання психологічного напруження в сім'ях під час війни й надати напрацьовані нами рекомендації з її вирішення.

1. Рекомендації керівникам Церков і релігійних організацій.

1.1. Керівникам Церков і релігійних організацій необхідно звернути особливу увагу на проблему забезпечення духовно-психологічного супроводу комбатантів, ветеранів і їхніх сімей, зокрема суспільство очікує від кліриків участь у реабілітаційних процесах цільових верств населення, активну участь у створенні й лобюванні відповідних реабілітаційних програм.

1.2. Подолання демографічної кризи має стати наріжним каменем у подальшій розбудові держави, що забезпечується духовно-соціопсихологічною підтримкою сім'ї, з акцентом на провідній ролі й позитивному образі батька і матері. Звертаємося до керівників Церков і релігійних організацій щодо нагальної необхідності:

1.2.1. Збільшення активності виступів у суспільному просторі й у державницьких ініціативах щодо недопущення процесів руйнації образу традиційної української родини: образу батька-захисника й образу матері-берегині.

1.2.2. Розгляду будь-яких державних і громадських ініціатив, які зменшують роль традиційної сім'ї або сприяють статево-орієнтованим програмам, що не передбачають у подальшому відновлення популяції населення України, як таких, що загрожують безпеці України з їх заборonoю або принаймні їх мораторієм на воєнний і післявоєнний час.

1.3. Звертаємо увагу на необхідність залучати учасників бойових дій до реабілітаційних заходів через сімейні зустрічі, реколекції, сімейні вікенди з Богом.

1.4. Рекомендуємо релігійним спільнотам (митрополіям, дієцезіям, парафіям, рухам тощо) створити списки родин-учасників бойових дій, родин вимушено переселених осіб у разі потреби, а також скласти перелік релігійних спільнот, на базі яких діють просімейні рухи на кшталт

«Домашня церква», «Рух подружніх зустрічей», «Назаретянські родини» тощо, з метою співпраці в наданні духовно-психологічного супроводу родин.

1.5. Проаналізувати програми рухів у церковних спільнотах, на кшталт «Рух подружніх зустрічей», Рух «Домашня Церква», «Рух назаретянських родин» тощо, з метою адаптації цих програм до роботи з різними цільовими аудиторіями: родинами комбатантів, родинами ветеранів, родинами загиблих, родинами зниклих безвісти й тих, хто в полоні, тощо. Також заохотити рухи до розроблення/адаптації цільових програм, спрямованих на системи: ветеран-дружина/чоловік, ветеран-батьки, ветеран-діти. Залучити до адаптації й розроблення відповідних програм професійні спілки, зокрема Українську асоціацію християнської психології, Асоціацію психологічного консультування та травмотерапії тощо.

1.6. Звернутися до професійних спільнот про виділення волонтерських годин у наданні духовно-психологічної допомоги на базі релігійних установ і проведення від організації 1–2 тренінгів у рік на благодійних засадах для цільових аудиторій на базі релігійних закладів.

1.7. Спільно з активістами місцевих громад розробити для працівників соціальних служб, ЦНАПів, закладів освіти тощо протоколи перенаправлень до надавачів послуг з духовної та психологічної реабілітації/підтримки учасників бойових дій, родин учасників бойових дій, родин полонених, родин загиблих і подальші.

1.8. У кожному обласному й районному центрі, великих містах і територіальних громадах виділити храм для опіки військових і їхніх сімей. Призначити адміністраторами чи помічниками священика/ів цих храмів, осіб, які мають досвід роботи з військовими, військових капеланів або священика, який пройшов попередню спеціальну підготовку до такого служіння.

1.9. Церковні громади можуть у великих містах самостійно, а в малих містах і територіальних громадах спільно з керівництвом цих громад проводити зустрічі для сімей військових, які на фронті, сімей загиблих і пропалих безвісти, сімей поранених, які втратили кінцівки, сімей полонених.

1.10. Сприяти позитивному висвітленню цінності сім'ї та християнської солідарності у ЗМІ, соціальних мережах, інших комунікативних платформах.

1.11. Для священиків, які бажають працювати з військовими, сприяти проходженню ними додаткового навчання з основ травмотерапії та духовно-психологічної реабілітації.

1.12. Відповідну реабілітаційну роботу необхідно проводити й за межами України з біженцями та сім'ями військових, що перебувають поза країною. Релігійні громади в країнах Балто-Чорноморського регіону мають ініціювати організацію активної співпраці священиків, психологів, соціальних працівників тощо.

1.13. Суспільство країн Балто-Чорноморського регіону потребує системної молитви за перемогу добра і світла над російською агресією і війною, євангелізації й активного несення слова Божого.

2. Рекомендації для керівників Церков і релігійних організацій щодо роботи з політиками й органами місцевого самоврядування.

2.1. Лобіювати створення у Верховній раді України депутатської групи «За сім'ю» та Балто-Чорноморської співпраці.

2.2. Створити групу з вивчення досвіду Литви, Польщі щодо законодавчого забезпечення розвитку сім'ї, організації й функціонування громадських рад з розвитку сім'ї в парламенті, уряді й в органах місцевого самоврядування.

2.3. Залучити заінтересованих юристів до розроблення проекту змін до Сімейного кодексу України з урахуванням позитивного литовського законодавчого досвіду щодо сімейної політики та просімейних законодавств інших країн.

2.4. Залучити фахівців до розроблення механізмів стримування запровадження агресивних ліберальних псевдоцінностей, що руйнують інститут сім'ї.

2.5. Активізувати духовно-орієнтованих фахівців на створення ціннісно-орієнтованих програм для освітніх процесів як для дітей, так і дорослих і сприяти взаємодії Церкви і влади в запровадженні сімейно-орієнтованих освітніх процесів.

2.6. Керівникам Церков і релігійних організацій виступити єдиним фронтом у донесенні до різних рівнів влади необхідності контролю за діяльністю міжнародних фондів з метою унеможливлення просування ними в українському суспільстві агресивних ліберальних псевдоцінностей.

2.7. Керівникам Церков, парафій, релігійних організацій необхідно виступити з ініціативою до державних органів влади й органів місцевого самоврядування щодо інституалізації/відновлення структур просімейної політики, що забезпечують функцію підтримки й розвитку сім'ї. Для цього варто обґрунтувати актуальність просімейної діяльності на сучасному етапі розвитку суспільства; розробити стратегію реалізації; створити сектор чи відділ розвитку сім'ї; розробити основні процеси й шаблони роботи цього підрозділу; визначити необхідні компетенції працівників сектору чи відділу розвитку сім'ї; забезпечити високоефективне навчання персоналу даних підрозділів з акцентом на специфіці діяльності у воєнний і повоєнний час. У місцевих радах створити громадські ради «За сім'ю» і розробити відповідне положення діяльності таких громадських рад.

2.8. Запровадити онлайн-консультації з підвищення ефективності допомоги сім'ям, які постраждали від війни, й інституалізації просімейної політики для органів місцевого самоврядування.

ГО Міжнародна платформа єдності християн Балто-Чорноморського регіону забезпечить координацію реалізації рекомендацій конференції.

Додаток 7

Резолюція конференції

«Християнські цінності та виклики для християн у сучасному світі»

(ГО «Платформа єдності християн країн Балто-Чорноморського регіону» та Міжфракційного депутатського об'єднання «Балто-Чорноморська платформа «За сім'ю» Верховної Ради України, 28–29 травня 2024 року, Литва)

1. Однією з причин нинішньої російсько-української війни, а також можливої агресії Росії проти європейських країн є модернізована імперська доктрина «Москви – третього Риму» – ідеологія «руського міра». Ця ідеологія обґрунтовує претензії Росії на глобальне панування, позиціонуючи Росію як «захисника православної духовності» від «західних цінностей». Ключову роль у формуванні ідеології «руського міра» відіграє Російська Православна Церква й особисто Московський патріарх Кірілл Гундяєв.

2. Прийнятий у березні 2024 року «Наказ» XXV Всесвітнього російського народного собору «Сучасність і майбутнє руского міра» дозволяє кваліфікувати ідеологію «руського міра» як світоглядний нацизм, пропаганду ксенофобії та насильства. Документ не згадує про Христа, Богородицю, церкву тощо, але апелює до абстрактних «духовно-моральних і традиційних цінностей», «єдиного російського простору» тощо. «Рускій мір» проголошується «утримуючим» («катехоном»), який протистоїть «сатанинському Заходу». Таким чином, «рускій мір» можна кваліфікувати як євразійську політичну ідеологію неоімперської агресії та війни, яка використовує елементи християнського віровчення.

3. Ідеологія «руського міра» має виражений єретичний характер. Відступ московського православ'я від християнського вчення чітко проявляється в пропаганді культу насильства, моральному виправданні насильників, виправданні війни й використанні церкви як засобу досягнення політичних цілей. Таким чином, відбувається підміна віровчення християнства на політичні міфи з метою сакралізації російської держави та її неоімперської геополітики.

4. «Богослів'я війни» («священної війни»), яке поширює Московська патріархія, більше подібне на «громадянську релігію» з культом «Московської чи Російської держави» і «святої (триєдиної) Русі». У такому «богослів'ї» християнські цінності свідомо відсуваються на другий план заради досягнення агресивних цілей Путіна. Ця нова громадянська (політична) релігія використовує православний контекст як одну зі сфер поширення, використання й легітимації власного панування.

5. «Русскій мір» несе загрозу не лише християнству, а й людству загалом. На це звернули увагу відомі богослови з усього світу в «Декларації про вчення про «русскій мір»» («A Declaration on the “Russian World” (Russkii mir) Teaching»). На ересь етнофілетизму, якою інфікована Російська ПЦ, звертали увагу Православна Церква України, Українська Греко-Католицька Церква та Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій.

6. Завданням нинішніх інтелектуалів країн Балто-Чорноморського регіону має бути деконструкція російського гранд-нарративу «русского міра» й демонстрація його штучності й заполітизованості. Національні гранд-нарративи повинні формуватися незалежно від російського чинника.

7. Звертаємося до парламентарів Польщі, Литви, Латвії, Естонії, Угорщини, Словаччини, Молдови із закликом:

- Надати юридичне визначення ідеології «русского міра» та її загроз національній безпеці своїх країн, а також законодавчо визначити механізми відповідальності для тих організацій та осіб, які пропагують цю ідеологію або її складники.

- Створити міжпарламентські робочі групи для спільного моніторингу й аналізу поширення ідеології «русского міра» в інформаційному просторі та соціальних медіа, що дасть оперативно виявляти й реагувати на пропагандистські кампанії та дезінформацію.

- Розглянути можливість уведення санкцій проти організацій та осіб, які активно поширюють ідеологію «русского міра» й підривають національну безпеку країн Балто-Чорноморського регіону, зокрема заморожування активів, заборону на в'їзд та інші заходи.

- Розробити та прийняти закони, які б забороняли фінансування з-за кордону організацій, що поширюють ідеологію «русского міра».

- Пропонуємо розробити спільні освітні програми для навчальних закладів країн Балто-Чорноморського регіону, які б висвітлювали історичні, політичні й культурні аспекти ідеології «русского міра» та її загрози, що допоможе підвищити обізнаність молоді та сприятиме формуванню критичного мислення.

- Підтримувати неурядові організації та громадські ініціативи, які працюють над виявленням і протидією ідеології «русского міра», можуть стати важливими партнерами в боротьбі з пропагандою та дезінформацією.

- Розглянути можливість проведення спільних конференцій і семінарів за участі парламентарів, експертів і громадських діячів країн Балто-Чорноморського регіону для обговорення методів протидії ідеології «русского міра» й обміну досвідом у цій сфері.

Резолюція містить деякі напрацювання круглого столу «Богословські аспекти доктрини/ідеології «русского міра» (04.2024, Київська православна богословська академія).